

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Ad oœnitentiam, & ad fidem non omnibus momentis, sed certis
temporibus Deus confert auxilium sufficiens. cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

sine sufficienti cogitatione, qua & hanc vincere, & illud obseruare possimus. Loquor autē de precepto affirmatio, cui non solum tempus adest, quo solet obligare, sed etiam cuius obligatio memorie occurrit: nam si nulla illius in mentem subiret cogitatio, nulla nobis eius obligatio incumbere, vt manifestum est, & ostendimus r. 2. qu. 76. a. 2. & 3. Porro autem aut occurrente præcepto, aut urgente tentatione omnibus dari sufficiens auxilium duplici ratione probatur: prior est, quia alioqui sequeretur, quandoq; viatorem scienter transgredi præceptum, aut succumbere tentationi, & tamen ei culpam non imputari. Quare nec de illo, quem Deus multo tempore sustinet, & tamen ille obfirmatur in malo, & tali auxilio destituitur, dici posset illud ad Rom. 2. *Secundum autem duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizans tibi iram in die ire, & reuelationis iusti iudicij Dei;* nam si ei ad culpam iam non imputatur transgressio, quod auxilio sufficiens sit destitutus, efficitur, vt ipse nouam penam non mereatur, ac proinde nihil irę dei sibi indes thesaurizet, quod est absurdum.

Probatur primo.

Ad Rom. 2.

Responsio.

Refutatur.

Probatur secundo.

23.

Voluntas tentatione non trahitur necessario.

2. Thom.

Dicit aliquis, ex doctrina Aug. quam r. c. retulimus, tunc sane cum obduratus actu transgreditur præceptum, vel tentationi consentit, culpam ei non imputari, sed eo tempore, quo talem se præbuit, vt à Deo destitui mereretur. Verum contra hoc est manifesta ratio, quoniam vt euentus obdurationis imputaretur, debebat esse aliquo modo præuisus, aut cogitatus, at cum aliquis peccat, & de tali euentu nihil cogitat, neque rationem habet dubitandi, aut quia menti non occurrit, aut quia secundum sententiam probabiliorē putat, nunquam tale auxilium à Deo depegari, talis euentus neque in se, neque in causa ei imputari potest, ac proinde maius supplicium, & iram Dei nullo modo ipse meretur. Posterior ratio. Quamuis verum sit, supernaturale præceptum impleri non posse, deficiente cogitatione supernaturali, quia tamen quoties menti occurrit supernaturale præcepti obligatio non sine notitia supernaturali se offert, ideo nunquam deest libertas in voluntate ad illius obseruationē propter defectum cogitationis: cumque nihil contrarium occurrere possit, quod necessario ad se trahat voluntatem, quamdiu homo est sui compos, fit, vt semper in voluntate maneat libertas ad implendum præceptū supernaturale, quoties illius cogitatio menti occurrit. Præterea dum aliqua tentatio se offert, non necessario mouet, & ad se attrahit voluntatem, quamdiu ratio non perturbatur, & ad oppositum aduertit: ergo nullus ita obduratur, vt non possit præceptum occurrens implere, & tentationem urgentem superare, aut ciuitare non consentiendo.

Porro neque aliquo occurrenti contra præceptum, nec tentatione quę se offert, necessario trahi voluntatem, manifestum est: quia ex communi sententia Doctorum voluntas non necessario mouetur quoad exercitium, nisi ab obiecto, in quo apparet omnis ratio boni, & nulla ratio mali apprehendi potest. Quocirca S. Thom. 2. q. 10. art. 2. plane affirmat, voluntatem nostram à nullo obiecto necessario moueri, intelligit in hac vita: imo vero sunt Theologi, qui putent, neq; à summo bono clare viso allici necessario: atqui tentatio, & id quod contra præceptum occurrit, non

potest sub omni ratione boni apprehendi, vt patet: ergo nec potest voluntatem necessario ad se mouere. Quo fit, vt non solum Deus neminem destituat auxilio sufficenti & necessario, cum quo integra maneat voluntatis libertas, sed neque possit illud auferre, quoties ratio non perturbatur, & sufficenter aduertit, nam si aliterum horum contingat, nec libera manet moraliter, nec culpa illi imputatur. An vero aliunde pati possit nostra voluntas necessitatem, ex prædefinitione scilicet Dei, vel aliqua applicatione ad operandum, disp. 99. cap. 8. docebimus.

Ex hoc tamen, quod diximus, nimirum omnem tentationem ita occurrere nobis, vt non possit non secum afferre principium sufficiens, quo vinci possit, non licet colligere, necessarium non esse auxilium gratiæ per Christū, ad vincendas singulas tentationes, aut saltem vehementiores, de quo 1. 2. q. 109. art. 2. ex professo dicendum est. Nam licet principium illud cognitionis, quod secum necessario affert tentatio, vt libertatem in nobis integram seruet, & consensus in illam nobis imputetur, non sit gratia, sed necessario conexa tentationi ad duplicem illum effectum: quia tamen nulla tentatio de facto superatur, nisi congrua uocatione, sine qua nihilominus manet libertas ex parte voluntatis, imo si aliquis de facto vincit tentationem, necessario sequitur, uocatione congrua fuisse excitatum: ideo gratia necessaria est, hoc est, congrua uocatio, necessitate tamen sequenti, quam secum affert scientia visionis, vt tentationem vincamus: licet cum sola illa cogitatione, quam secum tentatio necessario affert, vt relinquat in nobis libertatem ad peccandum, quę minor, & inferior est, quam congrua: potens sit voluntas ex parte causę ad quamlibet tentationem superandam. Sed de hoc latius loco citato.

Hanc sententiam de auxilio sufficenti ad superandas tentationes, tradidit nobis expresse Paulus Orosius in Apologia pro arbitrij libertate antemedium, vbi sic ait: *Quantum ergo de Dei adiutorio gaudeam, per id mere, quod ministrari per singula etiam gentibus probet, vt manifestum nobis esset, quem vsque in finem carere, & quem sine cessatione inuocare debeamus. Et paulo infra: itaque cum videas, hominibus ignaris tantam diaboli incubuisse nequitiam in disperdendum, nullam hinc credis Dei in cultu audiendo gratiam presuisse: loquitur autem de vniuersitate gentium. Et paucis interiectis: Ad vero vt adesse adiutorium Dei & per singula, & per singulos manifestus probet, & adducit vero in huius confirmationem id, quod de Iob dixit Diabolus: *Nonne tu valasti eum: & probat totam gentium vniuersitatem habuisse Dei adiutorium, & post multa concludit his verbis: Ex quo euidentissima declaratum est, nemini hominum deesse adiutorium, presertim cum seductor insistat, id est, diabolus tentet, & insit infirmitas, scilicet carnis, & nature nostre, quę ad peccatum pronocantur.**

CAPVT V.

Ad penitentiam, & ad fidem non omnibus momentis seu certis temporibus, Deus confert auxilium sufficiens.

Superest, vt de altero, quod præced. c. proposuimus, non nihil dicamus, de auxilio nempe sufficienti, & necessario, quod confert Deus ad credendum: quod nihil de myst. eris nostre fidei audierunt, aut de auxilio ad penitentiam, quod quis

Gentiles qui nihil super-naturale au-dierunt non sunt destituti auxilio suffi-cientis per Christum.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

do quis nondum praecepto fidei, aut poenitentiae obligatur. Atque in primis illud supponendum est, non stare omnibus momentis Deum ad ostium, & pulsare; cum enim dicatur Deus hoc facere in nobis non alio modo, quam sancta cogitatione; quoties homo de aliis rebus cogitat, & nihil de poenitentia, & peccatis suis, nihil de mysteriis fidei considerat, non dicitur Deus stare ad ostium, & pulsare. At qui hoc saepe numero contingit, ut experimento compertum est, ergo Deus non confert continuo auxilium, etiam sufficiens, ad haec opera. Quod si quis dicat, omni temporis momento Deum pulsare, & praestare auxilium suum, explicet obsecro, quid sit in nobis hoc auxilium sufficiens, quod pulsat? nam quod aliqui afferunt hoc auxilium esse praeparationem voluntatis Dei, qua ex se praesto est, nisi ex nobis sit impedimentum, sine fundamento dicitur. Hic enim non agitur de praeparatione voluntatis dei, quia aduersarij etiam concedunt hanc in Deo esse promptam, nisi ex nobis impedimenta peccatorum obstitant; sed contrauersa nunc est de auxilio, quod in nobis esse solet effectus voluntatis Dei, utrum semper omnibus detur, an aliquando negetur propter peccata. Cum ergo Deus non perpetuo, nec omni temporis momento exciter cogitationem nostram ad poenitentiam, dicendum est, quibusdam temporis intervallis duntaxat, tangere cor nostrum: & licet semper ad ostium stet, non perpetuo tamen & semper pulsare, sed se habere inuita hominis, qui manu ostium pulsat amici, & post unum pulsatum expectat, an intus respondeat, deinde secundum addit, & sic deinceps.

Hinc autem sequitur, varias esse excitationes, quibus ad poenitentiam vocamur; neque enim una continua est, eaque finita esse, quoniam infinitae non sunt. Quare consequitur etiam esse vltimam, qua Deus optime nouit, post quam iam amplius cor hominis non excitabitur; id quod experimento didicimus. Nam contingit hominem timore correptum de poenitentia antea facta vitae serio cogitare, ad eam tamen nihil moueri, atque paulatim a tali consideratione cessare, & ad alia attendere, eaque distractione animi perseverante aut occidit, aut subito interire. In hoc sane vltima excitatio, & auxilium sufficiens ad poenitentiam fuit illa postrema cogitatio antea facta vitae; idem de omnibus, qui morbo moriuntur, dicendum est. Hi enim licet frequentius ea cogitatione tangantur, tandem deueniunt ad aliquam vltimam, post quam iam de poenitentia nihil cogitant. Quod si aliquis eo tempore, quo imminet mortis periculum ad poenitentiam non exciteret, sed subito perterritus, de euadendo periculo solum cogitet, & ob id in peccato moriatur, propter alia peccata, iuste damnabitur, nec de Deo queri potest, quod ipsum ad poenitentiam non excitauerit.

Deinde de auxilio sufficienti ad credendum, aliter sentiendum est: nam cum adest praedicator, qui proponit credenda, tunc praepcepti obligatio incumbit, & ipsa praedictio secum affert excitationem sufficientem ad credendum: tamen si infidelis, qui semel audiuit praedictorem, & postea discessit ab eo, non continuo tangatur, & excite-tur ad credendum: sicut nec peccator ad poenitentiam: sed statis temporibus, & quibusdam intervallis ita, ut ad vltimam excitationem deueniat, quod eodem modo probandum est.

Vasquez in 1. part. Tomus 1.

Hhh 3

Iudai,

De gentibus vero, qui nihil profus supernaturale audierunt, dicendum est, innumeros quidem nonquam fuisse proxime excitatos aliqua sufficienti cogitatione ad credendum verumtamen auxilio sufficienti ad salutem, & ad credendum non fuisse omnino destitutos. Enim vero per plures operum occasiones varie fuerunt excitati, ut bene operarentur, & in peccatum non consentirent, cogitationibus iniucem accusantibus, & defendentibus, ut ait Apostolus ad Rom. 12, quibus aliquid Dei gratiae non solum creationis, sed etiam gubernationis, quae est per Christum ad recte vivendum impertitum est, quod si bene viderentur, Deus vltiora auxilia, & maiora concederet ad credendum, quae supernaturalia sunt: concessa etiam illis fuit quaedam mensura gratiae, quia scilicet hoc vniuersum, & machina caelestis praedicat Deum auctorem omnium, quem inuocare debeamus. Ideo sapient. 13. dicitur: Vanum autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: & de his quae videntur bona, non posuerunt intelligere eum, qui est, neque operibus attendentes agnouerunt, quae esset artifex, sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aerem. Prosequitur deinde, quo pacto excusari nequeant, qui ex has fabrica vniuersi verum Deum, & auctorem omnium non cognouerunt.

Eandem particulam gratiae concedit omnibus gentibus: Prosper libr. 1. de vocatione Gent. cap. 2. alias 7. & secundo libr. 1. cap. 13. alias 5. & cap. 19. alias 7. & ca. 27. alias 8. cuius verba hic placuit referre. Sive igitur nouissima contemplerentur secula, seu prima seu media: notabiliter, & pie creditur, omnes homines saluos fieri Deum velle, semperque voluisse. Et hoc non aliunde monstratur, quam de is beneficiis, eaque providentia Dei, quam vniuersis generationibus communiter, atque indifferenter impendit. Fuerunt enim, ac sunt huiusmodi dona ita generalia, ut per ipsorum testimonia ad quaerendum verum Deum possent homines adiuuari, quibus dona auctorem suum per omnia secula protestantibus specialis gratiae largitas superfusa est. Sentit igitur bene vltibus priorum illa, & generali gratia, specialem aliam superfundit. Idem habet cap. 31. alias 10.

Id ipsum testatur Psal. 18. Caeli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiant firmamentum. Quem locum citat Paul. ad Rom. 10. ut ostendat, sine praedicatione neminem audire, & credere posse in eum, quem inuocare debet. Sentiant vero Patres communiter, locum illum adductum a Paulo in sensu mystico, & de Apostolis intellectum, nam psalmus ad literam de caelis corporeis huius vniuersi loquitur. Dicant itaque intelligi a Paulo de Apostolis, de quorum praedicatione dicit: Et quidem in omnem terram exiit sonus eorum. Aut quia more prophetico vtrius praeterito pro futuro, aut quia iam eo tempore facta erat praedictio per totam Palaestiam, quae more Scripturae dicitur omnis, vel vniuersa terra.

Hac vero expositione Patrum non obstante Iansenius in illum psalmum non absque probabilitate existimat, hunc locum allegari a Paulo in sensu literalis, & de caelis corporeis intelligi. Ipsi namque praedicant Deum auctorem suum, ut Psalmus ipse significat, & Sap. 13, habetur atque eorum praedictio ad omnes peruenit. Ex quo probat Paulus omnes tam Iudaeos, quam Graecos, aut barbaros posse Deum cognoscere, & ipsum inuocare, & hic sensus ex ipso contextu perspicue probatur, Dixit enim Paulus. Non enim est distantia

Hhh 3 Iudai,

Secundo Pros.

29.

Psal 18.

Ad Rom. 10.

30.

Iansen.

Iudei, & Græci (scilicet apud Deum) Nam idem dominus dicitur in omnes, qui inuocant eum. Omnis enim quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Quibus verbis nomine Græci ceteras gentes vniuersi præter Iudæos intelligit; vt ita ostendat gratiam Dei æqualem esse erga omnes nationes. Sed obiicit sibi Paulus; *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent sine prædicante?* ac si dicat, distinctio est Iudæi, & Græci apud Deum, neque ipse dicitur dona gratiæ suæ omnibus æque largitur, siquidem non omnes ipsum inuocare possunt, quod sine aliquo prædicatore illius notitiam habere nequeant, & ad omnes nationes hæcenus prædicatore non miserit. Respondet autem his verbis; *Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.* Intelligit absque dubio non modo in Palestinam, sed in Græcia quoque, & in omnes barbaras nationes. Loquitur autem non de eo, quod futurum erat per Apostolorum prædicationem, sed de eo, quod ad illud vsque tempus acciderat. Quia scilicet omni tempore Deus neminē à sua gratia exclusit, quominus ipsum inuocare posset, & ideo hæc celestium corporum machina, & pulchritudo omnibus semper se ipsum manifestauit.

Si ergo gentiles hæc gratia Dei bene vterentur, abundantior, & magis explicita mysteriorum fidei cognitio ipsis donaretur. Sed quia initium illud habuerunt, recte colligitur, auxilio sufficienti ad credendum, & ad salutem non fuisse destitutos; non quia eis concessum fuit auxilium, quod proxime ad fidem omnium mysteriorum eos excitaret, sed quia aliquod datum est, quo Deum colere, & inuocare quodammodo possent, quo si bene vterentur, maiora in dies haberent. Ita de his communibus auxiliis sentiunt *Alex. 3. p. q. 69. m. 3. ar. 1. ad vlt. & 2. p. q. 112. m. 3. casu 1. Bonau. in 3. d. 25. ar. 1. q. 2. ad vlt. Duran. q. 1. n. 9. Gabriel in 2. d. 22. art. 3. dub. 1. Adrian. quod lib. 4. art. 1. principali in 2. puncto. Sotus lib. 2. de natura & gratia cap. 12. in fine, & in q. d. 5. q. 1. art. 3. in fine. S. Tho. q. 14. de veritate, art. 11. ad 1. & Paulus Oros. in Apolog. pro libert. arbit. quem c. præced. allegauit, cum ait, ministrari singulis adiutorium, quo manifestum sit illis, quem cauere, & quem inuocare debeant.*

Verum in hac re cauendum est, ne vilo modo dicamus, homini bene operanti ex libero arbitrio gratiæ auxilia conferri, hoc enim absurdum est, vt disput. 9. satis ostendimus. Atque ex hac doctrina facile intelligitur illud, quod Scholastici communiter asserunt, de homine nutrito in syluis, de hoc enim non aliter sentiendum est, quam de homine apud Indos, aut in media gentilitate nato, vbi ne verbū quidem mysteriorum nostræ fidei audiret. De his ergo dicendum est, multa communia auxilia habere, quibus si recte operaretur, Deus etiam sine miraculo ab æterno res ita disposuisset, vt non deesset illis, qui cetera ad salutem necessaria doceret, facile enim etiam absque miraculo ordinare posset, vt Christianus aliquis vel certe plures, longinquas illas regiones penetrarent, sicut iam penetrarunt auri, & argenti cupiditate allecti. Quod verò nullus hæcenus in has, vel illas prouincias appulerit, iusto dei iudicio effectum est, quia ab æterno vidit, multis communibus auxiliis eos male vsuros.

Dubium solutum. Sed quæret aliquis, vtrū hæc cōmunia auxilia sint solū ex gratia creationis, an ex gratia Christi,

quæ ad recte viuendum est necessaria? Respondet, si quis bene vti priori aliquo auxilio, & propter illius bonum vsū Deus aliquam aliam gratiam donet, absque dubio illud prius auxilium non fuisse donum solius creationis, sed per Christum ad recte viuendum; quia operandi ex solo creationis dono nō datur gratia, vt in illa disp. 9. satis demonstratum est. Addo etiam præter communia auxilia, quæ necessario videntur sequi ex dono creationis, quibus homo nunquam recte operabitur, vt ei gratia Christi conferatur, esse etiam in gentibus alia auxilia illius gratiæ Christi, quæ datur ad recte viuendum, dum interius cogitatio hominē moueat ad cognitionem veri Dei, ad rectam vitam, & ad tentationes superandas, quibus interdum, aut fere semper Gentiles resistunt. Illud tamen indubitatum est, quoties illis vera mysteriorum cognitio denegatur, plura eos commisisse peccata: alii que communioribus auxiliis gratiæ fuisse male vsos, ac proinde maiora illis auxilia non concedi.

CAPVT VI.

Diluntur argumenta prioris sententiæ.

Inter ea, quæ pro prioris sententiæ cap. 1. allata sunt, fateor esse quedam difficiliora, qualia sunt August. testimonia, quibus nescio, qua ratione latifieri possit. Quare necesse erit fateri, August. eius fuisse sententiæ: alia vero facilius in bonum sensum explicari possunt: nūc ergo ad singula ordine suo dicamus. Ad scripturæ testimonia respondeo *Eccles. 7. & Ioan. 12. illud non posse, quod idem est, atq; impossibile, sumo pro difficili: quare neminem posse corrigi, quem Deus desuperit, & Iudæos non posse credere, ideo dicitur, quia difficile est talem corrigi, sicut erat difficile Iudæos credere: vel certe de impossibilitate consequenti, quam secum affert præscientia Dei, commodius intelligitur, quia necessario colligitur hoc modeste ille corrigitur, ergo non despicitur à Deo, & ille erudit prædicationi, nec impeditur gloria huius mundi, qui minus credit, ergo non querit gloriam illam. Sic enim qui corrigitur, & qui credit, præuenitur, vt congrua contra omnia aduersantia vocetur. Qui vero non ita congrua vocatur, non potest respondere impossibilitati consequenti, quia sic vocatus, præscitur non responsurus. Testimonium autem Antiochi solum probat, illum non fuisse consequenturum à Deo misericordiam, & penitentiam, nec cum lachrymis postulare, eo quod recte non postulare, non quia destitutus esset auxilio quo recte postulare posset.*

Ad testimonium Patrum in primis dico, Iudæorum, & si qui sunt alij, qui eo modo loquuntur, explicari posse, sicut testimonia Aug. que cōsulto prætermisi, de impossibilitate consequenti, non de antecedenti, nam qui non vocatur vocatione congrua, supponitur ex præscientia Dei iam non responsurus, & hæc supposita non potest respondere. Atque hæc quidem facilliora sunt.

Alia verò, quæ ex August. atrulimus, in duas classes distributa, meo iudicio recte explicari nō possunt. Quocirca ego non dubitarem Aug. quæque discipulos Prosper. & Fulgēt. illius fuisse sententiæ: id quod mihi fit admodū probabile, quod videam nūquam à Prospero, & Fulgentio Aug. in hac parte excusari, cum tamen ipsam à multis aliis calumniis defendat, & in bonum sensum

*Alexand.
Bonauent.
Durand.
Gabriel.
Adrian.
Sotus.
S. Thom.
Orosius.*